misse ramat ma-rahwale (Kurze Anleitung für Ehsten zur Erlernung d. deutsch. Sprache)« (Tartus ning Viljandis, 1863, 95 lk.); »Wanna aia juttud, Saremaalt ja Länemaalt kokkokorjatud« (Tartus, 1863, 24 lk. tõlkeid Russwurmi järele); »Weike Ma kele sanna-ramat... (Kleines Ehstnisches Handwörterbuch . . .)« (Tartus, 1866, 213 lk. saksa-eesti ja eesti-saksa sõnastikku, Hupeli järele); »Kleine Ehstnische Hand-Grammatik (nach Hupel, Ahrens, Rosenplänter)« (Tartus, 1867); »Wanna rahwa moistusse könned ja targad sannad« (Tartus, 1869); »Uus ABD-Ramat . . .« (Tartus, 1872); »Genowewa halle elloluggu« (Tartus, 1875). Tema raamatute üldine arv ulatub üle 40.

Napiersky, Pred.-Lex. II; Keussler, Forts., lk. 101 j.; Hermann, E. kirj. ajal., lk. 379—81; Kampmann, E. van. ilukirj., lk. 114—18; A. Jürgenstein, Kultuuril. ja poliitil. Nipet-Näpet . . . (1923), lk. 18 – 30.

M. J. E.; A. S-te.

KÖRBER, Eduard Philipp, kirikuõpetaja ja muinasaja uurija, sünd. Toris 17. VI 1770 kirikuõpetaja pojana, sai usuteadusliku hariduse Königsbergi ja Jeena ülikoolis; 1796. a. peale Tartumaal Võnnu kiriku õpetaja kuni surmani 12. II 1850. — K. tundis suurt huvi kunsti ja teaduse, eriti muinasteaduse ja ajaloo vastu. Ühes Hupeli ja Brotzega (vt. neid) oli ta esimesi kodumaa-uurijaid Eestis. Ta käsikirjalised uurimused Liivimaa losside ja kirikute kohta on alal hoidunud Riias ja Tartus; samuti on ainult käsikirjas säilinud uurimused numismaatika alalt. Võnnus leidub K-i. kirjutatud eestikeelne sama kihelkonna ajalugu, varustatud antiikvaarsete märgetega. Tema isiklik muinsustekogu on asetatud Õp. E S.-i muuseumi. Kogu koostub peaasjalikult kultuurajaloolistest esemetest. Oma teaduslikkude teenete põhjal oli K. valitud auliikmeks Weimari mineraloogilise seltsi, Moskva loodusteadliku seltsi ja hiljemini Õp. E. Seltsi poolt. Eestikeelseid raamatuid on K. avaldanud ainult ühe: »Palwusse Ramat . . .« (Dorpat, 1827). Temalt on ilmunud ka usuteadusliku sisuga kirjutisi, mis aga vähema tähtsusega.

Tallgren, Zur Arch. Eestis; Winkelmann II, nr. 10567—69; Recke-Napiersky II; Beise I.; Napiersky, Pred.-Lex. II. *E. O.*

KÖRBER, Martin, eelmise poeg, kirikuõpetaja ja kirjanik, sünd. 7. VII 1817. Õppis 1837—42 Tartu ülikoolis usuteadust. Oli esiti Kuressaares kooliõpetajaks, asus siis kirikuõpetaja kohale Ansekülasse ja püsis seal aa. 1846 – 75. Hiljemini elas K. Kuressaares kuni oma surmani 7. IV 1893. — K. oli ühes oma venna Carl K.-iga viimane sakslane-kirikuõpetaja, kes Eesti kirjanduspõllul töötas. Ta on avaldanud 29 eestikeelset raamatut, nende hulgas 8 luuletuskogu, olles seega kõige viljakam sentimentalistlik kirjanik. K.-i toodang on enamuselt vaimuliku sisuga, mis pidi rahva kõlblust ja kristlikkust kasvatama. Tema töödest tähtsamaina võiks mainida kõigepealt »Öndsa Luteruse weikest Katekismust«, mis on ilmunud 40 trükis ja oli kogu Eestis tarvitatav. Laialt olid tuntud ka lauludekogud »Laulud Sõrvemaalt« (I – II, 1863) ja »Saaremaa kuldnokk« (1879), mis osalt olid varustatud viiside ja nootidega. Esimene neist sisaldab K.-i paremaid laule, neist mõned, nagu »Kiigu, liigu laevukene« ja »Ma olen väike karjane« üldiselt lauldavad. Teistest K-i töist mainitagu: »Hommiko ja õhtu palwed« (1855), »Kolm lille waimolikko rohhoaedast« (1856), »Jõulo and lastele« (1859), »Laste Sioni kannel« (1861) jne — K. on ka ajaloo vastu huvi tundnud, avaldades selt alalt kolmeandelise teose »Oesel einst und jetzt« I—III (1887, 1899, 1915).

A. Jürgenstein: Kultuuril. ja poliitil. Nipet-Näpet . . . (1923), lk. 18; Hermann, E. kirj. ajal., lk. 381 j.; Kampmann, E. van. ilukirj., lk. 118—21. *E. O.*

KÖSTNER, Nikolai, tulundusteadlane ja politiline tegelane, sünd. 14. III 1889 Tartumaal Tammistu mõisa kutsari pojana, sai keskhariduse aa. 1900—07 Tartu realkoolis ja astus selle järel Moskva kaubandusinstituuti, mille lõpetas 1915. a., omandades tulundusteaduse kandidaadi diplomi tööga „Экономическое развитіе лифляндской деревни и возникновеніе сельскохозяйственного пролетаріата«. 1912. a. astus K. Moskva Th. Sachse ärisse korrespondendiks. Järgmisel. a. siirdus ta selle äri Peterburi osakonda raamatupidajaks ja sai hiljemini selle osakonna juhatajaks. 1917. a. mais kutsuti K. Tallinna Eesti kubermangu toitluskomitee statistiku kohale, kuid valiti sama a. suvel Harju maakonna maatameeste poolt Ajutisse Maanõukogusse. Maavalitsuses täitis ta administratiiv-osakonna juhataja kohuseid ja oli hiljemini ka maanõukogu abiesimeheks. 1918. a. detsembris sai K. Ajutises Valitsuses kaubandusministriks, lahkus aga varssi sellest ametist, minnes Eesti rahudelegatsiooni liikmena Pariisi rahukongressile. Eesti Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Partei esindajana valiti K. 1919. a. Asutavasse Kogusse, kuid lahkus sellest 1920. a. veebruaris vaadete lahkumineku tõttu oma fraktsiooniga. K. asus ka O. Strandmanni ja esimeses J. Tõnissoni kabinetis 1920. a. aprillini kaubandustööstusministri kohal. Teotsenud selle järel lühemat aega ärialal, siirdus K. 1921. a. mais Eesti valitsuse esindajaks ja konsuliks Ühisriikidesse. 1922. a. suvel vabastati K. oma